

Dr. Öğretim Üyesi Memet Erdem AYBAY

İsviçre - Türk Borçlar Hukukunda Yetkisiz Temsil ve Hukuki Sonuçları

**FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2022**

MART 2022

ISBN: 978-975-368-736-2

BASKI

Kiraz Medya Sanayi ve Ticaret A.Ş
Matbaacı Sertifika Numarası: 40162

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850) 441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com
bilgi@filizkitabevi.com
Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM: GENEL OLARAK TEMSİL

I. Temsil Kavramı ve Uygulama Alanı.....	1
A. Temsil Kavramı	1
B. Uygulama Alanı.....	4
II. Temsil Kavramının Tarihi Gelişimi	6
III. Temsil Kavramının Benzer Kavramlardan Farkı	9
A. Temsilci ile Haberci(Ulak) Farkı.....	9
B. Temsil ile Vekalet Farkı	12
C. Temsil ile Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Farkı.....	15
D. Temsil ile Havale İlişkisi Farkı.....	16
E. Bilgide Temsil Kavramı.....	17
IV. Temsilin Çeşitleri.....	19
A. İradi – Yasal Temsil Ayrımı	19
B. Aktif – Pasif Temsil.....	22
C. Doğrudan – Dolaylı Temsil Ayrımı.....	23
V. Temsil Yetkisi.....	27
A. Genel Olarak.....	27
B. Temsil Yetkisinin Verilmesi	29
1.Yetki Verme İşlemi.....	29
2.Yetki Verme İşleminin Şekli.....	35
3.Ehliyet.....	37
4.Katlanma Temsili – Görünüş Temsili	39
C. Temsil Yetkisinin Kapsamı	42

1.Genel Olarak	42
2.Temsil Yetkisinin Sınırlanması.....	43
a. Genel Olarak	43
b. Konu Bakımından Sınırlama	44
c. Kişi Bakımından Sınırlama	46
aa. Genel Olarak	46
bb. Tek Başına Temsil – Birlikte Temsil – Müteselsil Temsil	47
cc. Temsilcinin Kendi Kendisiyle Sözleşmesi	49
dd. Çifte Temsil	51
ee. Alt Temsil	52
d. Zaman Bakımından Sınırlama	54
e. Yer Bakımından Sınırlama	55
D. Temsil Yetkisinin Sona Ermesi	56
1.Genel Olarak	56
2.İradi Olarak Sona Erme	58
3.İrade Dışı Sona Erme	59
4.Temsil Yetkisinin Sona Ermesinin Sonuçları	60
E. Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması.....	62
1.Genel Olarak	62
2.Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması Halleri.....	63
a. Hileli Anlaşma	63
b. Diğer Haller	64
3.Yaptırım.....	66

İKİNCİ BÖLÜM: YETKİSİZ TEMSİL

I.Yetkisiz Temsil.....	67
A.Kavram ve Uygulama Alanı	67
B.Yetkisiz Temsilin Geçerli Olduğu Haller	70
1.Temsil Yetkisinin Hiç Verilmemiş Olması	70
2.Geçersiz Temsil Yetkisi.....	71
3.Temsil Yetkisinin Sona Ermiş Olması.....	72
4.Temsil Yetkisinin Aşılması.....	74

5.Temsil Yetkisinin Kötüye Kullanılması.....	76
6.Diğer Haller	77
C.Yetkisiz Temsilin Benzer Kurumlardan Farkı	78
D.Yetkisiz Temsil Halinde Ortaya Çıkan İlk Durum: Askıda Hükümsüzlük..	80
1.Genel Olarak	80
2.Askıda Hükümsüzlük Kavramı	80
3.Askıda Hükümsüzlüğün Sona Ermesi.....	82

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YETKİSİZ TEMSİLİN HUKUKİ SONUÇLARI

I.Genel Olarak.....	85
II.Onama Kavramı	88
A.Genel Olarak.....	88
B.Onamanın Özellikleri.....	91
1.Yenilik Doğuran Bir İşlem Olması ve Bu Özelliğin Sonuçları	91
2.Kısmi Onama	93
C.Süre	95
1.Genel Olarak	95
2.Süre Tayini	96
3.Uygun Süre	97
4.Süre Verilmesinin Sonuçları	99
D. Onama Yükümlülüğünün Olup Olmaması	101
1.Genel Olarak	101
2.Vekâletsiz İş Görme Halinde Onama Yükümlülüğünün Olup Olmaması	102
3.Dürüstlük Kurallarının Bir Onama Yükümlülüğü Doğurup Doğurmaması.....	103
E. Onama Açıklamasının Geçerliliği ve Şekli	104
1.Onama Açıklamasının Geçerliliği.....	104
a. Ehliyet Bakımından	104
b. Tasarruf Yetkisi Bakımından.....	105
c. Yetkisiz Yapılan İşlemin Geçersizliği Halinde.....	106

d. Onama Reddedildikten Sonra Yapılan Onama Açıklamasının Geçerliliği	106
e. Onamanın İrade Sakatlığı Nedeniyle İptal Edilebilmesi	107
2.Onama Açıklamasının Şekli.....	108
a. Genel Olarak	108
b. Örtülü Onama.....	109
c. Temsil Olunanın Susması.....	111
d. Yetkisiz Temsile Konu İşlemin Şekle Bağlı Olması Durumu.....	115
F. Onamanın İspatı	117
G. Onama Açıklamasında Bulunacak Kişi	119
1.Temsil Olunan.....	119
2.Yetkisiz Temsilci	121
H. Onama Açıklamasının Yönelileceği Kişi	124
1.Genel Olarak	124
2.Konu Hakkındaki Görüşler	125
3.Fikrimiz	128
III.Onamanın Sonuçları.....	129
A. Genel Olarak.....	129
B. Geriye Etkili Sonuç Doğurması	130
1.Ana İlke	130
2.Ana İlkenin Aksinin Kararlaştırılması	132
C. Temsilcinin Sorumluluğu	133
D. Temsil Olunan ile Temsilci Arasındaki İç İlişki.....	136
IV.Onamamanın Sonuçları.....	138
A. Genel Olarak.....	138
B. Sözleşmenin Geçersiz Hale Gelmesi	141
1.Genel Olarak	141
2.Farklı Bir Görüş: Sözleşmenin Temsilci ile Üçüncü Kişi Arasında Devam Etmesi	142

C. Üçüncü Kişinin Talepleri.....	144
1.Genel Olarak.....	144
2.Yetkisiz Temsilcinin Sorumluluğu	144
a. Genel Olarak	144
b. TBK m.47/I (OR m.39/I) Uyarınca Sorumluluk Şartları.....	145
aa. Yetkisiz Şekilde İşlemin Yapılmış Olması	145
bb. İşlemin Onamama Sebebiyle Geçersiz Hale Gelmesi	146
cc. Üçüncü Kişinin İyiniyetli Olması	148
dd. Temsilcinin Kusurlu Olmasının Gerekmemesi	151
c. TBK m.47/II (OR m.39/II) Uyarınca Sorumluluk Şartları	153
aa. TBK m.47/I Hükmündeki Şartların Gerçekleşmesi.....	153
bb. Ek Şart Olarak: Temsilcinin Kusuru	155
cc. Ek Şart Olarak: Hakkaniyetin Gerektirmesi	156
d. TBK m.47 Hükmündeki Sorumluluğun Hukuki Niteliği	157
aa. Genel Olarak.....	157
bb. Sözleşme Normlarının Uygulanacağına Dair Görüş	160
cc. Haksız Fiil Normlarının Uygulanacağına Dair Görüş	161
dd. Karma Görüş	161
e. Yetkisiz Temsilcinin Sorumluluğunun Sonuçları: Görüşlerin Pratik Önemi	162
aa. Genel Olarak.....	162
bb. Yetkisiz Temsilcinin Sınırlı Ehliyetsiz Olması Durumunda	162
cc. Kusurun İspatı.....	164
dd. Zamanaşımı	165
ee. Yardımcı Kişilerin Fiillerinden Sorumluluk.....	166
ff. Fikrimiz	167
f. Tazminatın Kapsamı.....	167
aa. Genel Olarak.....	167
bb. TBK m.47/I (OR m.39/I) Uyarınca İstenecek Tazminat	168
cc. TBK m.47/II (OR m.39/II) Uyarınca İstenecek Tazminat	171
dd. Üçüncü Kişinin Birlikte Kusuru Halinde Tazminatın Kapsamı ...	174
g. Tazminatta Özel Durumlar.....	176

VIII

aa. Birden Fazla Temsilci.....	176
bb. Alt Temsilci.....	177
3.Temsil Olunanın Sorumluluğu.....	177
a. Genel Olarak	177
b. Culpa in Contrahendo Sorumluluğu.....	178
aa. Genel Olarak.....	178
bb. TBK m.41/II (OR m.33/III).....	179
cc. TBK m.44/II (OR m.36/II)	180
c. TBK m.116 (OR m.101) Uyarınca Sorumluluk	182
d. TBK m.66 (OR m.55) Uyarınca Sorumluluk	184
e. TBK m.35 (OR m.26) Uyarınca Sorumluluk	185
4.Sebepsiz Zenginleşme Talebi [TBK m.47/III (OR m.39/III)]	187
a. Genel Olarak	187
b. Şartları.....	188
c. Sonuçları	189
d. Sebepsiz Zenginleşme ile İstihkak Davaları Arasındaki İlişki	190
e. TBK m.47 (OR m.39) Uyarınca Sorumluluk ile Sebepsiz Zenginleşme Talebi Arasındaki İlişki.....	191
D. Temsil Olunan ile Yetkisiz Temsilci Arasındaki İlişki.....	191
1.Genel Olarak	191
2.Temsil Olunanın Temsilciye Karşı Sorumluluğu.....	191
3.Temsilcinin Temsil Olunana Karşı Sorumluluğu.....	194
E. Üçüncü Kişinin Tazminat Davasında İspat	195
1.Genel Olarak.....	195
2.Yetkisiz Temsilciye Karşı Açılacak Davada.....	195
3.Temsil Olunana Karşı Açılacak Davada	196
Sonuç	199
Kaynakça.....	211

KISALTMALAR

AJP	Aktuelle Juristische Praxis
Art.	Artikel (Madde)
ASHİ	Avrupa Sözleşmeler Hukuku İlkeleri
b.	Hüküm Bendi
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (Alman Medeni Kanunu)
BGE	Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichtes (İsviçre Federal Mahkemesi Kararları)
BK	818 Sayılı Borçlar Kanunu
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
c.	Hüküm Cümlesi
dn.	Dipnot
E.	Esas
f.	Hüküm Fıkrası
HD	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
K.	Karar
m.	Madde
N.	Kenar Numarası
OR	Obligationenrecht (İsviçre Borçlar Kanunu)
s.	Sayfa
S.	Sayı
T.	Tarih
TBK	6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
UNIDROIT	Özel Hukukun Yeknesaklaştırılması İçin Uluslararası Enstitü
vd.	Ve devamı
Yarg.	Yargıtay
ZGB	Zivilgesetzbuch (İsviçre Medeni Kanunu)

GİRİŞ

Temsil adı verilen hukuki kurumun, gündelik hayatta sıklıkla karşılaşılan bir kurum olduğu rahatlıkla söylenebilir. Bir hukuki işlem, ilke olarak, o hukuki işlemi bizzat yapan kimse hakkında sonuç doğuracaktır. Ancak bu husus bir zorunluluk değildir. Maddi veya hukuki engeller dolayısıyla ya da bilgisizlik sebebiyle kişi kendi hukuki işlemlerini yapamayabilir veya yapmak istemeyebilir. Temsilcinin bir hukuki işlemde kullanılması halinde üçlü bir ilişki kurulmuş olacaktır. Bu ilişkinin tarafları: temsil olunan, temsilci ve üçüncü kişidir. Temsilci, üçüncü kişi ile hukuki işlemi temsil olunanın adına ve hesabına yapacak ve bu işlemin sonuçları doğrudan doğruya temsil olunanın şahsında doğacaktır.

Temsilin geniş bir uygulama alanı olduğunu belirtmek gerekir. Esas olarak Borçlar Hukuku alanında geçerli olan temsil kurumunun, bunun yanı sıra Medeni Hukukun diğer dallarında, Ticaret Hukukunda, İş Hukukunda ve Usul Hukukunda da uygulama alanı bulduğunu söyleyebiliriz. Borçlar Kanunu'nda yer alan temsil düzenlemesi, sayılan bu hukuk dallarında da uygun düştüğü ölçüde uygulanmaktadır. Bu noktadan hareketle temsilin gündelik hayatın hemen her alanında karşımıza çıktığını söylemek yanlış olmaz. Çalışmamız kapsamında temsilin Borçlar Hukuku alanındaki yansımalarına değinilmiştir. Bununla birlikte, uygun düştüğü ölçüde diğer hukuk alanları ile ilgili açıklamalar da yapılmıştır.

Tarihi gelişime baktığımızda temsilin çok eski bir kurum olmadığını belirtmek gerekecektir. Roma Hukukunda, özellikle ilk dönemlerde temsilin hukuk sistemine yabancı bir kurum olduğu görülmektedir. Günümüzdeki kullanım şekliyle temsil, ancak 17. Yüzyılda ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkış kaynağının da o zamanlarda öğretilerde kabul edilen "temsil teorisi" olduğu rahatlıkla söylenebilir. Bu teoriye göre bir hukuki işlemde irade açıklamasını temsilcinin yapması ve bunu temsil olunanın adına yapması halinde, hukuki sonuçlar temsil olunanın şahsında doğacaktır. Temsil teorisinin günümüzdeki temsil anlayışını yansıttığı belirti-

lebilir. Tarihi gelişim konusunda çalışmamız kapsamında belirli gelişmeler dikkate alınmış ve buna uygun olarak açıklamalar yapılmıştır.

Temsil kavramı için çeşitli kategorilerde ayırım yapılabilir. Buna göre ilk yapılabilecek ayırım, iradi – yasal temsil ayırımıdır. İradi temsil, kişinin kendi iradesiyle kendisini temsil etmesi için bir başkasına yetki vermesine dayanır. Yetki verilirken, kanunun çizdiği sınırlar çerçevesinde kişinin özgürlüğü mevcuttur. Yasal temilde ise temsil olunan kişinin serbest bir iradesi söz konusu değildir. Yasa hükümleri uyarınca bir hukuki işlem yapabilmesi için kendisini temsilci aracılığıyla temsil ettirmesi gereklidir. Temsil için yapılabilecek bir başka ayırım, doğrudan – dolaylı temsil ayırımıdır. Doğrudan temilde, temsil olunan adına hareket eden temsilcinin yaptığı irade açıklamasıyla hukuki işlemin sonuçları doğrudan temsil olunana geçer. Dolaylı temilde ise temsilci kendi adına hareket eder ve hukuki işlem onun şahsında sonuç doğurur; dolaylı temsilci bu sonuçları temsil olunana devretmekle yükümlüdür. Son olarak aktif – pasif temsil ayırımı da yapılabilecektir. Aktif temilde, temsilci temsil olunan adına kendi iradesini açıklayarak hukuki işlem yapar. Pasif temilde ise temsilci aktif olarak hareket etmez; kendisine üçüncü kişi tarafından yapılmış olan irade açıklaması, sanki temsil olunana yapılmış gibi sonuç doğuracaktır. Çalışmamızda temsil ayırımları konusunda gerekli açıklamalar yapılırken, dolaylı temsil ve yasal temsil kavramları ile ilgili olarak kısa bilgiler verilmiştir. İsviçre Borçlar Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu'nun ilgili hükümleri dikkate alındığında, bu iki kanunda da doğrudan ve iradi temsile ilişkin hükümlerin yer aldığı görülmektedir. Bu sebeple çalışmamız, söz konusu kavramlarla ilgili olarak yürütülmüştür.

Temsil kurumunun önemli unsurlarından biri temsil yetkisidir. Yasal temilde yetki yasadan doğarken; iradi temilde temsilciye yetki, temsil olunan tarafından tek taraflı ve varması gerekli bir irade açıklaması ile verilir. İradi temsil yetkisinin verilmesi hakkında bir şekil kuralı yoktur. Dolayısıyla açık veya örtülü irade açıklamasıyla verilebilecektir. Temsil yetkisini veren temsil olunanın fiil ehliyetine sahip olması şart iken; temsilcinin ayırt etme gücüne sahip olması yeterli olacaktır. Temsil yetkisinin kapsamı da temsil kurumu açısından önemli bir yer oluşturur. Yasal temsil söz konusu ise kapsam yasa hükümlerine göre; iradi temsil söz konusu ise doğduğu hukuksal işlemin kapsamına göre belirlenecek-

tir. Temsil yetkisinin sona ermesi, iki şekilde söz konusu olur. Bunlardan ilki, iradi sona ermedir. Bu tür sona ermede temsil yetkisi temsil olunan tarafından geri alınır veya temsilci istifa eder. İkinci sona erme şekli, irade dışı sona ermedir. Bu tür sona erme, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi hallerinde söz konusu olur. Temsil yetkisi ile ilgili olarak çalışmamızdaki açıklamalarda, uygun düştüğü ölçüde teorik tartışmalara değinilmiştir.

Temsil hakkındaki bu genel açıklamalardan sonra çalışmamızın temelini oluşturan yetkisiz temsile de değinmek gerekir. Yetkisiz temsil, esas olarak, temsilcinin temsil yetkisi olmadan temsil olunan adına işlem yapması demektir. Temsil yetkisinin hiç verilmemiş olması, geçersiz olması, sona ermiş olması, aşılması, kötüye kullanılması gibi hallerde yetkisiz temsil söz konusu olacaktır. Çalışmamızda yetkisiz temsil ile ilgili olarak kavram, uygulama alanı, geçerli olduğu haller, benzer kurumlardan farkı ve yetkisiz temsilin gerçekleşmesi ile ortaya çıkan ilk durum olan askıda hükümsüzlük kavramı inceleme konusu yapılmıştır.

Askıda hükümsüzlük durumunun sona ermesi ile birlikte çalışmamızın esas konusu olan yetkisiz temsilin sonuçları ortaya çıkacaktır. Askıda hükümsüz olan hukuki işlemin geleceği (kaderi), temsil olunan tarafından yapılacak onama/onamama açıklamasına bağlıdır. Onamanın önemi de tam bu noktada ortaya çıkmaktadır. Onama, yetkisiz olarak hareket eden temsilciye temsil olunan tarafından sonradan verilen uygun bulma açıklaması olarak tanımlanabilir. Onama gerçekleşirse, hukuki işlem sanki baştan temsil yetkisi varmış gibi geçerli olarak yapılmış kabul edilecektir. Temsil olunan bu işlem ile bağlı kalacaktır ve sonuçları onun şahsında doğacaktır. Temsil olunan, yetkisiz yapılan hukuki işlemi onamama yolundaki iradesini açık veya örtülü olarak dışarı vurursa, hukuki işlem baştan itibaren geçersiz olarak kabul edilecektir. Temsil olunan ve üçüncü kişi hukuki işlem ile olan bağlılığından kurtulacaktır. Geçersiz olan hukuki işlemden dolayı bir zarar doğması halinde, genel kural olarak, yetkisiz temsilci sorumlu olacaktır. Bazı özel durumlarda temsil olunanın sorumluluğuna da gidilebilecektir. Bunun dışında sebepsiz zenginleşmenin söz konusu olması halinde ilgili hükümler devreye girecektir.

“İsviçre Türk Borçlar Hukukunda Yetkisiz Temsil ve Hukuki Sonuçları” başlıklı çalışmamız, üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde genel olarak temsil kavramı ile ilgili genel açıklamalara yer verilmiştir. Bu açıklamalar yapılırken İsviçre Borçlar Kanunu (OR) ile Türk Borçlar Kanunu (TBK) hükümleri esas olarak alınmıştır. Bununla birlikte, benzerlik dolayısıyla Alman Medeni Kanunu’nun (BGB) ilgili hükümlerine gerekli görülen yerlerde atıflar yapılmıştır. Ayrıca ana uluslararası sözleşme metinleri olarak değerlendirilebilecek Avrupa Sözleşmeler Hukuku İlkeleri (ASHİ) ve Milletlerarası Ticari Sözleşmelere İlişkin İlkeleri belirleyen UNIDROIT İlkelerindeki konuyla ilgili hükümlere yer verilmiştir. İlk bölüm anlamında teorik tartışmalara ve yargı içtihatlarına uygun düştüğü ölçüde değinilmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümü yetkisiz temsil ile ilgilidir. Yetkisiz temsil kavramı hakkındaki önemli hususlara bu bölümde değinilmiştir. Bu anlamda özellikle geçerli olduğu haller ve askıda hükümsüzlük kavramı üzerinde durulmuştur.

Çalışmamızın üçüncü ve son bölümünde ise yetkisiz temsilin hukuki sonuçları ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. Öncelikle onamanın özellikleri hakkında bilgiler verilmiş ve bu anlamda öğretide ve uygulamada onama ile ilgili açıklamalar inceleme konusu yapılmıştır. Bunun dışında temsil olunan tarafından yapılan onama/onamama açıklamasının sonuçları üzerinde, teorik tartışmalar başta olmak üzere, değerlendirmeler yapılmıştır. Bu bağlamda özellikle yetkisiz temsilcinin sorumluluğu ile ilgili öğretide savunulan görüşler mercek altına alınmış ve hem Türk hem de İsviçre Borçlar Hukuku uygulamasındaki yansımalarına değinilmiştir.